

STORTINGET

Innst. 266 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Meld. St. 11 (2024–2025)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Fagfolk for en ny tid – med høyere yrkesfaglig utdanning

Til Stortinget

1. Innledning

Regjeringen legger i meldingen frem flere grep for å styrke fagskolene, og peker i tillegg på videre arbeid som skal følges opp. Regjeringen peker på at det udekkede behovet for flere fagarbeidere og andre fagfolk er en stor og stadig større utfordring i Norge. Fagskolene har en unik posisjon tett på arbeidslivets behov, med praktiske og korte utdanningsløp som passer i flere livsfaser. Dermed er fagskolene også helt sentrale i å løse store oppgaver og utfordringer samfunnet står overfor.

Regjeringen vil styrke høyere yrkesfaglig utdanning, og gi personer som har tatt, eller ønsker å ta, yrkesfaglig eller praksisnære utdanninger, større muligheter i alle deler av landet. Regjeringen vil legge til rette for at fagskolene og fylkeskommunene samarbeider tett med arbeidslivet for å utvikle og tilby høyere yrkesfaglige utdanninger av god kvalitet.

Regjeringen mener at høyere yrkesfaglig utdanning bør justeres på flere måter. Særlig bør lovverket, finansieringen og forvaltningen av sektoren forbedres. I meldingen omtales mulige hindringer for en god og velfungerende fagskolesektor, blant annet hvordan fylkeskommunene utøver eierskaps- og forvaltningsrollene de har, manglende kapasitet for akkreditering og tilsyn med fagskolene, svakheter knyttet til kunnskapsgrunn-

laget, utfordringer med å skaffe fagskolelærere, forutsigbarhet i finansieringen og synliggjøring av fagskoleutdanninger. I meldingen legges det frem en rekke tiltak som skal styrke høyere yrkesfaglig utdanning.

Sakens dokumenter er tilgjengelig på sakssiden på [stortinget.no](#).

2. Komiteens behandling

Komiteen har hatt åpen høring om saken mandag 31. mars. Til den muntlige høringen ble det invitert 27 høringsinstanser. Program for høringen, skriftlige innspill og opptak av høringen er tilgjengelig på sakens side på [stortinget.no](#).

Komiteen har også mottatt en rekke skriftlige høringsinnspill om saken. Disse kan også leses på sakens side på [stortinget.no](#).

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Øystein Mathisen, Lise Selnes og Elise Waagen, fra Høyre, Jan Grønningen, Margret Hagerup og Kari-Anne Jønnes, fra Senterpartiet, Lars Vegard Fosser og Marit Knutsdatter Strand, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati, fra Sosialistisk Venstreparti, Grete Wold, fra Rødt, lederen Hege Bae Nyholt, og fra Venstre, Abid Raja, viser til meldingen.

Komiteen viser til at regjeringen i meldingen vurderer å tydeliggjøre fagskolenes formål, oppgaver og ansvar i fagskoleloven, noe som vil tydeliggjøre fagskole-

nes samfunnsoppdrag. Komiteen støtter dette og imøteser snarlig endring av fagskoleloven, slik at fagskolenes samfunnsoppdrag og rolle i utdanningssystemet styrkes og tydeliggjøres til beste for samfunnet. Det vil gi fagskolene og deres studenter nye muligheter og styrke fagskolenes rolle som arbeidslivets skole.

Komiteen merker seg at en samlet utdanningssektor støtter at fagskolene skal tilby utdanninger på høyere nivå, og at det er en viktig del av løsningen for å tette kompetansegapet framover. Komiteen peker på at fagskolens rolle gjennom denne endringen styrkes ytterligere, og at det er behov for forutsigbarhet i finansieringen. Komiteen viser videre til at fagskolene, som arbeidslivets skole, fortsatt skal beholde sin egenart og tilby utdanninger det er behov for i arbeidslivet. Gjennom videre utvikling av to søyler i utdanningssystemet, en akademisk og en yrkesfaglig, mener komiteen at utdanningens egenart lettere ivaretas samtidig som det ikke begrenser studenter som har valgt den yrkesfaglige utdanningsretningen.

Komiteen peker på viktigheten av at fagskolene fortsatt skal levere korte etter- og videreutdanninger, samtidig som det er viktig at de fagskolene som er i stand til det, leverer lengre yrkesfaglige utdanninger på høyere nivå. Komiteen er tydelig på viktigheten av høy kvalitet i utdanningen. Det er en forutsetning for at fagskolene skal lykkes med sitt samfunnsoppdrag. Komiteen viser til at det i 2024 ble åpnet for institusjonsakkreditering, jf. Prop. 64 L (2023–2024), Innst. 290 L (2023–2024), noe som vil gi muligheter for at de institusjonsakkrediterede fagskolene raskere kan tilby utdanningstilbud som er etterspurt av samfunnet, enten det er av det private næringslivet eller av det offentlige.

Stadig flere elever velger yrkesfaglige utdanningsretninger på videregående skole. Komiteen viser til at det sannsynligvis vil øke etterspørselen etter fagskoleutdanninger på alle nivåer i årene som kommer. Komiteen viser til at det er viktig at fylkeskommunene er sitt ansvar bevisst når det gjelder dimensjonering av videregående opplæringstilbud, og videre at fylkeskommunen, i nært samarbeid med fagskolene og arbeidslivet i regionen, legger godt til rette for forutsigbarhet for fagskolene slik at utdanningene kan tilpasses arbeidslivets behov. Komiteen er tydelig på at fagskolene tilbyr utdanning utover egen region, og at det er nødvendig å ha et overordnet blikk på det samlede utdanningstilbudet slik at det nasjonale kompetansebehovet dekkes. Komiteen peker på at det er svært viktig med godt samarbeid mellom de ulike fagskolene. Framover blir det nødvendig med klok bruk av ressurser, noe som vil bety økt behov for samarbeid og oppgave- og ansvarsdeling.

Komiteen viser til at det i et stadig mer internasjonalt utdannings- og arbeidsmarked er nødvendig å sikre mobilitet for fagskolestudentene. Det er viktig for Norge å kunne tiltrekke seg utenlandsk arbeidskraft, og

det er viktig for norske fagskolestudenter å kunne ta utdanning i utlandet som de får godkjent i Norge, og som kommer norske arbeidsgivere til gode.

Komiteen er tydelig på at det ikke er noen grunn til at samfunnet skal ha lavere ambisjoner på vegne av elever og studenter som velger den yrkesfaglige utdanningsretningen, enn for de som velger den akademiske. Det er stort behov for mer kunnskap og kompetanse på alle nivåer i framtiden, og komiteen ser det som en selvfølge at det skal være utviklingsmuligheter og karriereveier også innen yrkesfag.

Komiteen viser til gratisprinsippet i norsk utdanning. Samfunnet er i rask endring, og behovet for utdanning endrer seg også. Komiteen mener det er behov for en gjennomgang for å vurdere om dagens system er formålstjenlig.

Komiteen ser positivt på at dette stortingsflertallet gjennom denne stortingsmeldingen kan følge opp tidligere stortingsflertalls satsing på fagskolene. Fagskolene er en vesentlig del av utdanningssystemet, og deres rolle vil styrkes ytterligere framover. Når stadig flere elever velger yrkesfag i videregående opplæring, mener komiteen det er naturlig å tenke seg at etterspørselen etter fagskoleutdanninger også vil øke. I tillegg til økende etterspørsel av lengre fagskoleutdanninger på høyere nivå, har fagskolene et stort ansvar for kortere etter- og videreutdanningstilbud. Komiteen peker på at fagskolene har stor kompetanse på, og evne til, å skreddersy utdanninger i samarbeid med arbeidslivet, og at dette er svært viktig for at vi skal tette kompetansegapet i hele landet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet framhever betydningen norske fagskoler har i det norske utdanningssystemet, og Meld. St. 11 (2024–2025) Fagfolk for en ny tid, legger et svært godt grunnlag for at fagskolene skal kunne tilby god og praksisnær utdanning over hele landet. Disse medlemmer understreker at fagskolene er de beste til raskt å kunne tilby utdanninger arbeidslivet har behov for, det er viktig at fagskolen har et stort handlingsrom, og at det er god kvalitet på fagskoleutdanningene som tilbys.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet er svært positive til meldingen om høyere yrkesfaglig utdanning, og mener den representerer et betydelig løft for fagskolesektoren og høyere yrkesfaglig utdanning i Norge. Disse medlemmer mener overordnet at tiltakene som foreslås, vil bidra til å styrke tilgangen på kompetent arbeidskraft, og bidra til å utvikle fagskolesektoren videre. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet også spilte en rolle i forarbeidet med meldingen i Kunnskapsdepartementet før regjeringsendringen januar 2025.

Medlemmen i komiteen frå Raudt viser til at fagskulane har ei sentral rolle i å utvikla kompetanse i tråd med det behovet Norge har i dag og i framtida. Derfor har Raudt konsekvent prioritert å styrkja fagskulane i sine alternative budsjett. Når stadig fleire ungdommar vel å ta yrkesfaglege utdanningar i vidaregåande opplæring, er det avgjerande å styrkja moglegheitene for vidare kompetanseutvikling. Denne medlemmen meiner at tiltaka regjeringa legg fram i denne meldinga, er ein god start.

3.1 Utvikling og tilgang for å dekke arbeidslivets behov

3.1.1 FAGSKOLENES ROLLE I SAMFUNNET

Komiteen viser til Meld. St. 31 (2023–2024) Perspektivmeldingen 2024 og Meld. St. 14 (2022–2023) Ut-syn over kompetansebehovet i Norge, som begge viser til det store kompetansebehovet i samfunnet de neste årene. I dag har mer enn 600 000 nordmenn yrkesfaglig bakgrunn, og det er viktig både for samfunnet og den enkelte at disse kan videreutdanne seg og spesialisere seg gjennom hele yrkeslivet.

Komiteen mener fagskolesektoren også i årene framover trenger en kraftfull satsing for å sikre økt rekruttering og for å dekke etterspørselen etter kompetanse tilpasset arbeidslivets behov. Komiteen viser til fagskolenes unike posisjon tett på næringslivets behov, med praktiske og korte utdanningsløp som passer i flere livsfaser. Dette gjør fagskolene sentrale i å løse store oppgaver og utfordringer vi står overfor. Praksisnære og relevante utdanninger skal være tilgjengelig der folk bor, og for folk i alle livssituasjoner. Komiteen mener fagskolenes egenart med erfaringsbasert kompetanse, som et tillegg til forskningsbasert høyere utdanning, er nødvendig for å løfte bredden og arbeidsstyrken, og gjerne inkludere flere inn i arbeidslivet som ellers stod i fare for å falle utenfor, eller har falt utenfor arbeidslivet. Komiteen mener stortingsmeldingen gir en god og viktig retning i dette arbeidet.

Komiteen vil understreke viktigheten av at fagskolene har et nært samarbeid med lokalt og regionalt næringsliv og arbeidsliv, og gjennom dette utvikler og tilbyr spesialisert yrkeskompetanse tilpasset det reelle behovet i næringen og arbeidslivet.

3.1.2 UTBYGGING FOR Å DEKKE KOMPETANSEBEHOVENE

Høyere yrkesfaglig utdanning i helse- og omsorgstjenesten

Komiteen peker på at det er stort behov for arbeidskraft i årene som kommer, og at arbeidskraften må brukes smartere for å dekke behovene i samfunnet. Komiteen viser til Helsepersonellkommissjonens rapport

som eksempel. Rapporten peker blant annet på at helsefagarbeidere i framtiden bør overta noen av sykepleiernes oppgaver. Komiteen viser til at høyere yrkesfaglig utdanning for helsefagarbeidere vil bidra til å løse samfunnets utfordringer ved at helsefagarbeidere kan ta utdanning på høyere nivå innenfor den yrkesfaglige søylen. Komiteen er tydelig på at hovedveien til akademiske utdanninger, enten det gjelder sykepleier, ingeniør eller andre høyere akademiske utdanninger, er studiespesialiserende videregående opplæring.

Maritime fag

Komiteen har merket seg høringsinnspillet fra NHO Sjøfart om å sikre at maritim fagskoleutdanning fortsatt får være den sertifikatgivende utdanningen den er i dag, tilpasset næringens behov og internasjonale krav.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre merker seg at mange fagskolestudier er for svakt finansiert. Spesielt gjelder dette en del av de tekniske og maritime utdanningsretningene. Dette er utdanninger som er etterspurt i det verdiskapende arbeidsmarkedet, og det er viktig å få på plass forutsigbare og solide finansieringsordninger for fagskolene. Disse medlemmer vil i den sammenheng også understreke behovet for en substansiell opptrappingsplan for fagskolene, der særlig tekniske og maritime fag må prioriteres. Disse medlemmer mener videre at det bør utarbeides en helhetlig maritim utdanningsstrategi for å styrke og utvikle maritim utdanning både på videregående nivå, fagskolenivå og universitets- og høyskolenivå. En slik strategi må belyse hvordan Norge skal kunne utdanne og rekruttere de nye, norske sjøfolkene som skal bemanne både de nye marinefartøyene og den sivile skipsfarten i fremtiden.

Fagskoler med kreative fag

Komiteen vil fremheve viktigheten av å ivareta de mindre fagskoletilbudene, og vil spesielt nevne de kreative fagskolene. Komiteen viser til NOU 2014:7 Elevenes læring i fremtidens skole. Kreativitet, innovasjon, kritisk tenkning og kulturell bevissthet er blant de ti viktigste kompetansene for det 21. århundre. Dette er kompetanser som ivaretas av de kreative fagskolene, og komiteen peker på viktigheten av å ivareta disse små og sårbare kompetansemiljøene og studietilbudene, både når det gjelder finansiering og framtidige utviklingsmuligheter.

3.1.3 UTVIKLING FOR Å DEKKE BEHOV FOR MER AVANSERT KOMPETANSE

To søyler i NKR

Komiteen er glade for at regjeringa har lagt fram ei fagskulemelding med fleire gode og naudsynnte tiltak. Særleg viktig er det at det nå skal opnast for høgare yrkesfagleg utdanning på nivå 6 og 7 i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring, og at det skal innførast ein to-søylemodell. Dette er eit sårt tiltrengt tiltak som sektoren og andre interessentar har etterlyst i lang tid. Komiteen er nøgd med at regjeringa har tatt desse aktørane på alvor.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at det er helt nødvendig og riktig å fastslå at det norske utdannings-systemet skal ha to likeverdige utdannings-søyer, en akademisk og en yrkesfaglig. Flertallet er tydelig på at det å gi utdanningene i den yrkesfaglige søylen innplassering i NKR nivå 6 og 7 vil ha stor betydning for fagskolestudentene og arbeidsmarkedet. Det vil bidra til å styrke de yrkesfaglige utdanningene og bedre studentenes muligheter. Flertallet mener dette er viktig også for attraktiviteten og statusen til yrkesfaglige utdanninger.

Flertallet mener at etableringen av en egen søyle for høyere yrkesfaglig utdanning ikke må svekke muligheten for y-veien inn i høyere utdanning.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, er positive til at meldingen åpner for at høyere yrkesfaglig utdanning kan tilbys på nivå 6 (bachelornivå) og nivå 7 (masternivå) i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR). Dette er en endring som lenge har vært etterspurt av fagskolesektoren, og det er på tide å realisere dette i tråd med stortingsmeldingen.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre vil samtidig peke på at det å styrke den yrkesfaglige søylen hva gjelder innplassering i NKR på høyere nivå, ikke vil svekke den akademiske søylen. Disse medlemmer mener det vil styrke begge søylenes egenart.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet løfter fram viktigheten av at det nå innføres en to-søylemodell i NKR, som åpner for at yrkesfaglig utdanning også kan tilbys på nivå 6 og 7. Dette synliggjør arbeidsdelingen mellom fagskoleutdanningene og universitets- og høyskoleutdanningene. Dette åpner opp for karriereveger i yrkesfaglig retning som det er et stort behov for i arbeidslivet, og vil

bygge høyere yrkesfaglig kompetanse som er erfaringsbasert og praksisnært. Disse medlemmer ønsker også å framheve viktigheten av at fagskolene tilbyr kortere utdanninger og fleksible utdanningstilbud, dette for å møte behovet i en mangfoldig studentgruppe.

Eit anna fleirtal, medlemene frå Høgre, Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, er einig med Organisasjon for Norske Fagskolestudenter (ONF) i at dei nye gradene bør få namn yrkesbachelor (nivå 6) og yrkesmaster (nivå 7). Sjølv om fleire høyringsinstansar har trekt fram at dette kan føra til misforståing og akademisering av høgare yrkesfagleg utdanning, er dette fleirtalet overtydd om at dette ikkje er tilfellet. Med ein to-søylemodell vil ein sikra eigenarten til høgare yrkesfagleg utdanning som erfaringsbasert og praktisk høgare utdanning.

Mesterbrev

Komiteen merker seg at flere høringsinstanser trekker frem viktigheten av Mesterbrevordningen, og at det å oppnå Mesterbrev er en naturlig karrierevei for fagarbeidere. Mesterbrevordningen er en underkommunisert karrierevei for fagarbeidere, til tross for at den har lang tradisjon og høy anseelse i arbeidslivet. Flere høringsinstanser påpeker at meldingen legger fram gode forslag for videre utvikling av fagskolesektoren, og at disse også burde ha inkludert mesterbrevordningen. Komiteen støtter det synspunktet.

Komiteen merker seg at flere høringsinstanser anbefaler at mesterbrevet tillegges nivå 6 i NKR på lik linje med andre sammenlignbare europeiske mesterkvalifikasjoner.

Gradsbetegnelse for høyere yrkesfaglig utdanning

Komiteen viser til at en tilknytning til ECTS vil bidra til økt mobilitet og mulighet for internasjonalisering i fagskolesektoren, noe som er positivt for studentene, fagskolene og samfunnet. Komiteen viser til at det trengs mer samarbeid på tvers av landegrensene på alle områder i tiden som kommer, det gjelder også for fagskolesektoren. Det er et globalt utdannings- og arbeidsmarked, også når det gjelder offentlige anbud.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, merker seg at en samlet fagskolesektor er positive til begrepene yrkesmaster og yrkesbachelor. Flertallet mener at yrkesbachelor og yrkesmaster gir en god forståelse av hvilket nivå utdanningen befinner seg på, og at gradsbetegnelse yrkesbachelor og yrkesmaster vil gjøre det lettere å synliggjøre fagskolenes studietilbud og muligheter.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, viser til at det er viktig at fagskolestudentenes kompetansenivå gjen-

speiles i universelle betegnelser for å unngå misforståelser.

Dette flertallet viser til at følgende betegnelser brukes om fagskoleutdanning på nivå NKR 6 og 7:

Oversikt over titler i bruk i høyere yrkesfaglig utdanning (HVET) i Europa

Land	Titler nivå 5	Titler nivå 6	Titler nivå 7	Merknad
Nederland ¹ Hogeschool	Associate degree	Professional bachelor	Professional master	Det er flere ruter til en mastergrad, enten akademisk eller yrkesfaglig, gjennom bridging programmer. Man kan også gå til akademisk doktor fra yrkesfaglig master.
Danmark ² Erhvervsakademi	Academy professional	Professional bachelor		Mulig å søke seg til akademisk master fra professional bachelor, ingen egen yrkesgrad på nivå 7.
Belgia ³ (Flandern) Hogeschool	Associate degree	Professional bachelor		Mulig å søke seg til akademisk master via transitional prog. Ingen egen yrkesgrad på nivå 7.
Frankrike ⁴	(Higher technical prog.)	Vocational bachelor	Vocational master	Særskille opptaksvilkår, yrkeserfaring/VET knowledge kan påvirke lengden på studiene.
Østerrike ⁵ Fachhochschule	(VET college prog.)	Professional bachelor	Professional master	Som i mange andre europeiske land, er det flere typer yrkesfag på grunnskole-/vgs.-nivå, noen få av disse gir ikke opptak til HVET på bachelor, kun via nivå 5, eller en opptaksprøve.

Alle kilder fra Cedefop (European Centre for the Development of Vocational Training). Se pdf-oversikt (scroll ned) over hvert enkelte lands utdanningssystem, lenke i fotnoter.

¹ <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-in-europe/systems/netherlands-u3>

² <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-in-europe/systems/denmark-u3>

³ <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-in-europe/systems/belgium-u3#programme-157658>

⁴ <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-in-europe/systems/france-u3>

⁵ <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-in-europe/systems/austria-u3>

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at oversikten i tabellen over ikke gjelder høyere yrkesfaglig utdanning i Europa, men høyere utdanning i Europa, alle utdanningsinstitusjonene i denne tabellen er høyskoler.

Disse medlemmer viser til at det i meldingen presiseres at det kan være behov for å tydeliggjøre at fagskolegradene fører til ulikt læringsutbytte i de tilfellene der fagskoleutdanningene ligger på ulike NKR-nivå. Disse medlemmer mener regjeringen må komme tilbake til Stortinget på egnet måte om gradsbetegnelser for fagskoleutdanningene.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget innen utgangen av stortingssesjonen 2025–2026 med forslag til benevnelser for fullført og bestått fagskoleutdanning på nivå NKR 6 og 7 som er i tråd med benevnelserne i de andre europeiske landene Norge samarbeider mest med.»

3.2 Fagskoleutdanning for flere

3.2.1 REALKOMPETANSEVURDERING

Komiteen viser til at fagskolene innehar verdifull kompetanse og samarbeider svært tett med arbeidslivet. Komiteen ser et økende behov for realkompetansevurdering, og mener det i framtiden er svært viktig at samfunnet på en effektiv og rettferdig måte bidrar til profesjonell, kvalitativt god og rettferdig realkompetansevurdering. Det vil bidra til å gi flere mulighet til etter- og videreutdanning på rett nivå, og det vil gi flere innpass i utdanningssystemet. Komiteen erfarer at det i dag er stor forskjell mellom fylker og regioner når det gjelder hvem som foretar realkompetansevurdering, og hvordan dette i praksis gjøres.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med fagskolesektoren vurdere om fagskolene skal få ansvaret for realkompetansevurdering, hvordan det kan standardiseres samt hvilke budsjettmessige konsekvenser det vil få, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at i høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoler) og i universitets- og høyskolesektoren har det enkelte studiested ansvar for gjennomføring av realkompetansevurdering. Disse medlemmer er opptatt av å videreutvikle systemet for realkompetansevurdering slik at enda flere kan få vurdert sin kompetanse.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at de som har rett til opplæring for voksne etter opplæringsloven, både til videregående opplæring og opplæring på nivået under, har rett til å få realkompetansen sin vurdert og dokumentert, jf. opplæringslova § 18-8. Det er fylkeskommunen og kommunen som har ansvaret for å oppfylle retten, på hvert sitt nivå. Fagskolene har ansvar for realkompetansevurdering på fagskolenivået, jf. fagskoleloven § 16 og § 8.

Disse medlemmer løfter fram utfordringer knyttet til overgang mellom fagskoleutdanning og høyskole- og universitetsutdanning. Universitets- og høyskoleloven åpner opp for realkompetansevurdering, og det er nødvendig å øke kompetansen på realkompetansevurdering både hos universiteter og høyskoler og fagskoler. Dette er et arbeid som må gjøres i samarbeid mellom de to utdanningsøyene.

3.2.2 MULIGGJØRE UTDANNING GJENNOM LIVSOPPHOLD

Støtte til etter- og videreutdanning

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt er opptatt av at alle som ønskjer å ta etter- og vidareutdanning, skal få dette tilbodet. Dette er i tråd med det kompetansebehovet som Norge har. Ein føresetnad for dette er at også vaksne i arbeidsfør alder kan få tilstrekkeleg støtte til å faktisk kunne ta seg råd til ei slik utdanning. Regjeringa sitt forslag om kompetanselån er eit steg på vegen, men vil framleis leggja den økonomiske byrda på den einskilde studenten.

Disse medlemene anerkjenner at det er mange arbeidsgjevarar som allereie i dag ser verdien av å la sine tilsette ta etter- og vidareutdanning gjennom å gi dei tilsette studiepermisjon med løn eller andre minnelege ordningar. Likevel meiner desse medlemene at dette bidreg til ei maktforskyving i arbeidslivet, der det er opp til arbeidsgjevarane å innvilga dei økonomiske

moglegheitene for arbeidsfolk til å etter- og vidareutdanna seg. I tillegg er dei generelle moglegheitene skeivt fordelt, slik at mange av dei som har størst behov for etter- og vidareutdanning, ikkje får desse moglegheitene.

Disse medlemene meiner at saka si kjerne er at det i dag er lite samsvar mellom kva grupper i arbeidslivet som har dei beste praktiske og faktiske tilgangane på etter- og vidareutdanning, og kva grupper som har dei største udekte behova. Det må også understrekast at desse behova berre vil auka i åra som kjem, og at det vil strekkja seg ut over det arbeidsgjevarar vurderer som sine kortsiktige behov. Hovudmålet for livslang læring må vera å sikra at den einskilde tilsette kan skaffa seg kompetanse til å stå i jobb, til nytte for samfunnet. Då er det ein føresetnad at vaksne frå alle slags bransjar og utdanningsnivå får dei økonomiske moglegheitene til å ta utdanningar. Disse medlemene vil derfor visa til mindretalet si tilråding i NOU 2025:1 Felles ansvar, felles gevinst, Partssamarbeid for kompetanseutvikling i arbeidslivet. Der stiller LO og YS sine representantar i utvalet, samt utvalsleiar Dag Terje Andersen, seg bak ei ordning med enten statleg omstillingsstøtte eller ei lønsstøtteordning.

Disse medlemene fremjar følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa koma tilbake til Stortinget med eit forslag til lønsstøtteordning for etter- og vidareutdanning for dei yrka og utdanningane der behovet er størst, i samband med forslag til statsbudsjett for 2026.»

Studiefinansiering

Komiteen vil påpeke viktigheten av at alle skal ha mulighet til å studere, uavhengig av studentens eller foreldrenes bakgrunn eller inntekt. Likebehandling må være regelen, uavhengig av hvilken økonomisk bakgrunn studentene kommer fra.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, mener at forutsigbare og objektive regler er viktig innen studiefinansieringen. Flertallet vil understreke den viktige rollen Lånkassen har som utdanningspolitisk verktøy, og at Norge har en av verdens beste studiefinansieringsordninger, som gir muligheter for bred sosial rekruttering på utdanningsområdet. Lånkassen sikrer hver enkelt mulighet til å ta høyere utdanning, uavhengig av studentens eller foreldrenes bakgrunn eller inntekt, og dette er et system som bør bevares.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt vil vise til at staten Norge de siste årene har tjent seg enda rikere ved å dra inn store ekstrainntekter på områder som strømgifter, økte priser på petroleumsek-

sport, avgiftsinntekter på økte matpriser og lignende, mens mange vanlige nordmenn og bedrifter opplever store økonomiske utfordringer i hverdagen som følge av de betydelige pris- og renteøkningene.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet mener en viktig faktor for å sikre fortsatt folkelig oppslutning om Lånekassen er likebehandling av studentene. Dette medlem støtter derfor ikke tiltaket om å innføre gjeldssletteordning i distriktene. Dette medlem vil påpeke at det heller bør vurderes å gjøre rentenivået i Lånekassen gunstigere for alle studenter fremfor å gi enkeltgrupper av studenter særlig gunstige vilkår.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Lånekassen reduserer sitt rentenivå.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre vil vise til at hvor mye studenter tjener årlig, kan variere sterkt. Disse medlemmer mener regelverket må ta hensyn til dette, og at det bør være mest mulig like rettigheter for alle. Disse medlemmer mener derfor at en økning av inntektsgrensen for avkortning av stipendet bør vurderes.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen øke grensen for hva studenter kan tjene ved siden av studiet, uten at de trekkes av stipendet sitt.»

3.3 God praksisnær utdanning i hele landet

3.3.1 TILSYN OG AKKREDITERING

Komiteen vil påpeke at arbeidet med å heve kvaliteten i fagskoleutdanninger er viktig, og at ulike tiltak som eksempelvis tilsyn og veiledning må videreutvikles i dialog med sektoren.

Komiteen viser til at Stortinget i 2024 vedtok endringer i fagskoleloven som gir skolene selv mulighet til å opprette nye studietilbud uten å søke om godkjenning først. Det er etter komiteens syn positivt, særlig med tanke på at det er nødvendig at fagskolene kan tilpasse sine tilbud til næringslivets behov. Flere fagskoler har gitt tilbakemeldinger om lange saksbehandlingstider, både for fagområdeakkreditering, institusjonsakkreditering og for godkjenning av nye studier.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Venstre viser til at et eksempel er Gok-

stad Akademiet. Skolen har spesialisert seg innen fagområder som cybersikkerhet, backend programmering og apputvikling. Skolen har søkt godkjenning for et AI studie. Det er nå snart 2 år siden søknaden ble sendt, og man risikerer at innholdet er utdatert før søknaden er ferdig behandlet. Et annet eksempel er Musikk Instrument Akademiet AS som har søkt godkjenning og fått tilbakemelding på at på grunn av lang søknadskø, vil de sakene som kom inn høsten 2024, ikke bli behandlet før i 2026.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre mener at når behandlingstidene for å få godkjent fagområde- og institusjonsakkreditering er lange, må det gjennomføres tiltak for å få ned saksbehandlingstiden. Det har merkostnader for fagskoler, fagskolestudenter og arbeidsgivere at saksbehandlingstid både for å få godkjent studier og for å få muligheten til egen akkreditering er lang.

Disse medlemmer har forventninger til at regjeringen iverksetter tiltak for å få ned saksbehandlingstiden, og disse medlemmer fremmer på den bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for økt kapasitet for saksbehandling av søknader om akkreditering av fagskoler med formål om at saksbehandlingstiden reduseres betraktelig.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at vilkårene for institusjonsakkreditering enda ikke er fastsatt, og NOKUT har ikke åpnet for søknader om dette enda. Disse medlemmer understreker at saksbehandlingstiden ved godkjenning av utdanningstilbud og fagområdegodkjenning, i noen tilfelle kan være for lang.

3.3.2 FAGLIGE RAMMER FOR UTDANNINGSTILBUDENE

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, viser til at bransjeprogrammene har vært en suksess. Flere aktører etterlyser lengre varighet på programmene. Flertallet mener det er grunn til å vurdere om enkelte bransjeprogram bør bli faste fagskoleutdanninger.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at fagskoler som utvikler tilbud med midler fra bransjeprogram, må få utdanningen akkreditert som fagskoleutdanning for at det skal bli et fast tilbud i fagskolens portefølje.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at fag-

skolene, som er arbeidslivets skole, utvikler relevante og etterspurte utdanninger over hele landet, i tett samarbeid med arbeidslivet. Framover vil det være helt nødvendig med klok bruk av alle ressurser, og disse medlemmer mener det kan være grunn til å vurdere om det er klokt med en form for ansvarsdeling og/eller standardisering av enkelte fagskoleutdanninger.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med fagskolesektoren vurdere behovet for ansvarsdeling og/eller standardisering av fagskoleutdanninger, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

3.3.3 FAGSKOLELÆREREN

Flertallet i komiteen, medlemmene fra Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, støtter regjeringa sitt initiativ til å styrke fagskulelærerutdanninga, og viser til høyringssvaret frå Nasjonalt fagskoleråd, der dei varslar at dei i arbeidet med ny rammeplan for lærarutdanninga vil føreslå eit eige underkapittel for fagskulelærerutdanning. Flertallet ser dette som eit godt forslag, og håpar at dette vil bli ein del av den nye rammeplanen.

3.3.4 STUDENTENES LÆRINGSMILJØ

Komiteen støtter regjeringa sine tiltak for å sikre eit betre læringsmiljø for fagskulestudentane, særleg gjennom å bidra til universell utforming og ei kartlegging av behovet for velferdstilbod. Komiteen ser ingen grunn til at det skal vera nokon nemneverdig forskjell på dei tilbod som i dag blir gitt gjennom student-samskipnadene, og det tilbodet som bør eksistera for fagskulestudentar. Slik det er referert til i meldinga, har Organisasjon for Norske Fagskulestudentar tatt til orde for at rabattar og andre gode for studentar skal tilfalla alle studentar, uavhengig av alder eller om dei studerer på heiltid eller deltid. Særleg i dagens økonomiske situasjon, der stadig fleire opplever økonomisk uro, er det viktig at dei som vel å tre ut av lønsarbeid for å ta ei nødvendig etter- eller vidareutdanning, får gode velferdsordningar, rabattar og andre gode, slik som studentar ved akademiske utdanninger i dag får. Komiteen vil derfor oppmoda regjeringa til å arbeida hurtig med denne varsla kartlegginga, og så raskt som mogleg sikre betre tilbod for fagskulestudentane.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, viser til at fagskolene har et mangfold av studenter. Flertallet vil fremheve viktigheten av at det er gode fysiske miljøer på campus, og at studenter i yrkesfagsøylen på alle vis skal være likestilte studenter i den akademiske søylen.

3.3.5 EUROPEAN CREDIT TRANSFER AND ACCUMULATION SYSTEM (ECTS)

Komiteen ser det som en selvfølge at norske fagskolestudenter sikres internasjonal mobilitet på samme måte som studenter som tar en akademisk utdanning. Det vil tjene studentene og samfunnet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, ser det som en selvfølge at når fagskolene skal tilby utdanninger på NKR 6 og 7, skal det etableres kobling til ECTS. Flertallet registrerer at det akademiske miljøet er skeptiske til dette, og viser igjen til merknadene i behandlingen av Prop. 47 L (2017–2018) Lov om fagskoleutdanning, jf. Innst. 289 L (2017–2018). Forventningen om kobling til ECTS er ikke noe nytt, og vil etter flertallets oppfatning ikke bidra til annet enn rettferdig behandling av norske fagskoler og fagskolestudenter, i tillegg til at de to utdanningsøylene blir likeverdige, slik de skal og må være.

Flertallet viser til at flere av høringsinstansene ønsker en tydelig formulering om at høyere yrkesfaglig utdanning i Norge skal kobles til ECTS. Situasjonen i dag er til hinder for utveksling og studentmobilitet for norske fagskolestudenter. ONF skriver i sitt høyringssvar at manglende ECTS-tilkopling skaper en opplevelse av at deres utdanning er mindre verdt. Dagens system fører til at praktisk og erfaringsbasert kompetanse ikke blir verdsatt på lik linje, og samme måte, som den akademiske kompetansen.

Flertallet viser til at både perspektivmeldinga og utsynsmeldinga er tydelige på behovet for mer praktisk kompetanse i Norge. Norge står i fare for å få et stort underskudd på fagarbeidere i framtida. Derfor er det nødvendig å endre strukturene som i dag er med på å underminere praktisk og erfaringsbasert kompetanse.

Flertallet fremmer på den bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at høyere yrkesfaglig utdanning i Norge kobles til ECTS i løpet av stortingssesjonen 2025–2026. Utredningen som er igangsatt knyttet til tiltakspunkt 25 i Meld. St. 11 (2024–2025) må utrede og bidra med forslag til hvordan en ECTS-tilkobling best kan etableres og implementeres.»

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til Stortingets behandling av Prop. 47 L (2017–2018) Lov om fagskoleutdanning, og komiteens merknader i Innst. 289 L (2017–2018). Der skrev komiteen:

«Komiteen vil påpeke at de landene i Europa som har et godt utviklet fagskolenivå, benytter ECTS for å konvertere sine studiepoeng internasjonalt, og at Bologna Framework and Certification er en frivillig ordning som allerede benyttes av 15 andre land i Europa, inkludert blant annet Spania, Portugal, Sveits, Frankrike, Storbritannia, Irland, Nederland, Belgia og Danmark.

Komiteen vil vise til at ECTS for EQF nivå 5 er den anbefalte løsningen for å bidra til mobilitet. Den franske Bolognaeksperten Sylvie Bonichon skriver følgende om en anbefalt løsning:

‘The recommendations made in the Bologna Communiqué is that L5 qualifications, when existing or implemented in countries, should be included in the Higher Education landscape of the country. But, in respect of the subsidiarity principles, it is up to the countries to decide.’

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil vise til at departementet har varslet en gjennomgang av Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR). Når den gjennomgangen foreligger, legger flertallet til grunn at forholdet til europeiske mobilitetsverktøy som ECTS ivaretas. Flertallet legger også til grunn at det i vurderingene redegjøres for hvilke endringer fagskolene må gjøre i sine utdanninger og sin kvalitetssikring for at de skal kvalifisere til å omfattes av de europeiske reglene for ECTS.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil vise til Stortingets intensjon om å legge til rette for internasjonalisering, og disse medlemmer mener dette forutsetter at studiepoeng oppnådd i en fagskole og i høyere yrkesfaglig utdanning må kunne konverteres til ECTS. I Bologna-prosessen ble det allerede i 2008 utviklet deskriptorer (Dublin Descriptors) for EQF nivå 5 med 120 ECTS, og disse medlemmer er kjent med at landene i Europa med et godt utviklet fagskolenivå benytter utelukkende ECTS for å konvertere sine studiepoeng internasjonalt. En naturlig konsekvens er derfor at studiepoeng oppnådd i fagskole kan konverteres til ECTS på lik linje med studiepoeng oppnådd ved høyskoler og universiteter.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Stortingets behandling av Prop. 47 L (2017–2018) Lov om fagskoleutdanning, og komiteens merknader i Innst. 289 L (2017–2018) om at ECTS sitt mobilitetsverktøy skal legges til grunn når gjennomgangen av kvalifikasjonsrammeverket følges opp. Disse medlemmer anerkjenner at dette er svært viktig for mobilitet og internasjonalisering innen fagskoleutdanning, samtidig er det en anerkjennelse av den yrkesfaglige søyla som nå skal utvikles. Disse medlemmer imøteser anbefalingene fra den igangsatte utredningen.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen bidra til innføringen av European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS) for høyere yrkesfaglig utdanning uten at det fører til en uønsket akademisering.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at flere høringsinstanser og aktører i sektoren har bedt om at høyere yrkesfaglig utdanning kobles til ECTS. Disse medlemmer mener en tilkobling til ECTS for fagskolesektoren må effektiviseres for fagskolesektoren nå.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om å koble høyere yrkesfaglig utdanning til European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS) med en egnet innramming som ivaretar arbeidsdelingen i utdanningssystemet og forpliktelsene i Bolognasamarbeidet.»

Fleirtallet i komiteen, medlemmene fra Høyre, Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Venstre, merkar seg at manglende tilkopling til ECTS er motstridende til tiltakspunkt 8 i om internasjonalisering. I tillegg er det einaste formelle kravet for ECTS-tilkopling ivareteke i tiltakspunkt 4 om periodiske tilsyn med fagskulane sitt systematiske kvalitetsarbeid.

Eit anna fleirtal, medlemmene frå Høyre, Senterpartiet, Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Venstre, viser også til Innst. 254 S (2016–2017), jf. Meld. St. 9 (2016–2017) Fagfolk for fremtiden – Fagskoleutdanning:

«Komiteen mener at det med mobiliteten i dagens arbeidsmarked er viktig å ha en betegnelse på kvalifikasjoner som gjør det enklere å forholde seg til andre europeiske institusjoner som tilbyr utdanninger med tilsvarende læringsutbytte.»

Når både LO, Fagforbundet, Fellesforbundet, Abelia, Nasjonalt fagskoleråd, ONE, Kompetanseforbundet, HØY, Forbundet Styrke og Virke er samstemte i behovet for å kople høgare yrkesfagleg utdanning til ECTS, meiner desse medlemmene at det er på høg tid at dette nå skjer. Desse medlemmene meiner også at dette er i tråd med intensjonen i sitatet frå førre stortingsmelding, som referert over.

3.4 Styrke forvaltningen og finansieringen av fagskoleutdanning

3.4.1 MYNDIGHETENES ROLLER OG ANSVAR

Komiteen viser til at fylkeskommunen gjennom regionreformen fikk et utvidet ansvar for å dekke regionens behov for kompetanse. Komiteen peker på at fagskolene tilbyr utdanninger over hele landet, og at fagskolenes utdanningstilbud ikke reflekterer kun det regionale arbeidslivets behov. Komiteen er tydelig på at det er helt nødvendig å se utdanningstilbudet på landsbasis i sammenheng, slik at summen av utdanning-

ger som tilbys på fagskolenivå, dekker arbeidslivets behov.

3.4.2 FAGSKOLENES EIERSKAP, ORGANISERING OG STYRING

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet vil vise til at disse partienes primærstandpunkt er at fylkeskommunene som forvaltningsnivå skal nedlegges, og at eier- og finansieringsansvaret for fagskolene skal tilbakeføres til staten. Disse medlemmer vil påpeke at det er problematisk at fylkeskommunen både forvalter tilskudd til fagskolene og selv er eier av den offentlige fagskolen i fylket. Det finnes flere eksempler på at dette gjør det vanskelig for private fagskoler å konkurrere på like vilkår med offentlige fagskoler. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av forutsigbare og objektive rammevilkår for fagskolesektoren, og vil påpeke at de private fagskolene spiller en viktig rolle. Disse medlemmer mener at offentlige og private fagskoler må sikres likeverdige vilkår når det gjelder tildeling av offentlige tilskudd.

3.4.3 FINANSIERING AV FAGSKOLEDRIFT

Komiteen viser til at fagskolenes rolle styrkes etter hvert som de leverer flere utdanninger på stadig flere fagfelt og på høyere nivåer. Komiteen peker på viktigheten av forutsigbar finansiering. Komiteen viser til at mange fagskoler i dag har en uforutsigbar finansiering, og at de søker tilskudd fra flere fylkeskommuner. Dersom fagskolene forventes å levere utdanning av høy kvalitet, på høyere nivåer i tråd med etterspørselen i arbeidsmarkedet, mener komiteen det er behov for å sikre forutsigbarheten i finansieringen. Komiteen er positiv til tiltakene fra regjeringen, men mener det er grunn til å følge utviklingen nøye.

Komiteen fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en oversikt over fagskolenes totale finansiering, og en plan for hvordan forutsigbar finansiering kan sikres.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt og Venstre mener det er en svakhet at meldingen ikke legger opp til forpliktende tiltak og prosesser for å sikre et forutsigbart, oversiktlig og helhetlig finansieringssystem med et samordnet regelverk som kan fungere på tvers av de enkelte fylkeskommunene. Disse medlemmer vil vise til at dagens finansieringsmodell gir rom for ulik praksis i fylkene ved tildeling av driftstilskudd, der pengesatsette og tildelingskriteriene varierer stort fra fylke til fylke. Dette er uheldig, da det skaper uforutsigbarhet og kan

hemme satsinger i fagskolesektoren. Fagskolene bør ha like muligheter til å tilby den kompetansen arbeidslivet etterspør, uavhengig av fylkestilhørighet. Det må utvikles et finansieringssystem som best mulig bidrar til at de enkelte fagskolene enkelt og effektivt kan utføre sitt samfunnsoppdrag.

Disse medlemmer vil også påpeke at finansieringssystemet må ha gode og objektive mekanismer som på en forutsigbar måte ivaretar små, spissede tilbud som dekker nasjonale behov.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at i meldingen er tiltaket for å gi fagskolene mer forutsigbar finansiering å innføre rammetildeling av driftstilskuddet som fylkeskommunene tildeler fagskolene, noe disse medlemmer mener er et viktig grep.

Disse medlemmer mener det er avgjørende at finansieringen av fagskolene styrkes framover. Det gjelder blant annet en forsterket finansiering per studie-plass gjennom økt sats for resultatbasert uttelling for gjennomførte studiepoeng. Dette er en sektor som skal vokse betydelig de neste årene, og som skal bidra til å sikre etterspurt kompetanse i hele landet. Industri og næringsliv er spredt over hele landet, i tillegg til at innbyggere har rett på gode velferdstjenester uansett hvor de bor. Disse medlemmer mener det er avgjørende at fagskoletilbudene er tilgjengelige der bedrifter og ansatte befinner seg, og at distriktshensyn derfor må ivaretas i finansieringen for å sikre tilgang til kvalifisert arbeidskraft og utdanning i hele i landet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet vil også understreke betydningen av at kompetansebehov knyttet til mindre fag ivaretas og tilbys gjennom fagskolene. Dette vil ofte måtte ivaretas på nasjonalt nivå. Et eksempel er studiet Håndverksysting – verdiskaping i mjølkeforedling, som er med på å sikre nasjonal mattrygghet. Et annet eksempel er Norsk hestesenter som ivaretar et nasjonalt ansvar for hestesporten og hestefaget, og har et internasjonalt samarbeid. Disse tilbudene vil neppe bli store i omfang, men utgjør en viktig del av utdanningstilbudet og fagmiljøenes ståsted i Norge. Økonomiske rammer for mindre institusjoner er viktig for at de skal kunne videreutvikles i tråd med nye kvalitetskrav og samfunnet ellers.

Disse medlemmer viser videre til at fylkene skal forvalte finansieringen overfor fagskolene, og at det med fordel kan vurderes noen felles rammer, eksempelvis felles frister for å søke tilskudd og utbetaling av tilskudd.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at det som del av arbeidet med meldingen har det vært en grundig og omfattende

gjennomgang av finansieringen i høyere yrkesfaglig utdanning.

Disse medlemmer viser videre til at det i dag finnes retningslinjer for fylkeskommunenes forvaltning av de statlige driftsmidlene til fagskolene. I retningslinjene, som er fastsatt av Kunnskapsdepartementet, er det oppgitt felles frister for å søke om tilskudd og utbetaling av tilskudd. Disse medlemmer viser til meldingen, der det legges opp til å forskriftsfeste retningslinjene.

3.4.4 GRATISPRINSIPP I HØYERE YRKESFAGLIG UTDANNING

Komiteen peker på at stadig flere elever velger yrkesfag på videregående skole. Det er i tråd med arbeidslivets behov, og en ønsket utvikling.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, viser til at dette betyr at stadig færre elever går ut av videregående skole med studiespesialiserende kompetanse, og at stadig flere unge vil være kvalifisert for direkte opptak til fagskole.

Flertallet viser til gratisprinsippet i det norske utdanningssystemet, og at dette ikke gjelder for fagskolestudenter. Når kompetansebehovet i samfunnet endres, må utdanningstilbudet tilpasses. Når utdanningstilbudet tilpasses samfunnets utvikling, er det naturlig å se på om gjeldende ordninger både av studiefinansiering, gratisprinsippet og Lånekassen bør justeres for bedre å imøtekomme samfunnets behov.

Flertallet viser til at det er åpnet for egenbetaling av enkelte studier på universiteter og høyskoler, mens elever med studieforberedende fra videregående skole ivaretas av gratisprinsippet.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå finansieringen av fagskolestudier og vurdere det opp mot gratisprinsippet i norsk utdanningssystem, og fremme en sak for Stortinget innen utgangen av 2026.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener det er fornuftig av Stortinget å diskutere premisset for et eventuelt gratisprinsipp også for høyere yrkesfaglig utdanning. Disse medlemmer viser for øvrig til gjennomgangen av gratisprinsippet som er gjort i meldingen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at det er en misoppfatning at fagskoleutdanning er forbeholdt elever med yrkeskompetanse. Opptak til fagskoleutdanning favner hele kullet fra videregående opplæring. I 2023

ble 21 pst. av fagskolestudentene tatt opp på bakgrunn av generell studiekompetanse, 19 pst. gjennom realkompetansevurdering, og 58 pst. på bakgrunn av yrkeskompetanse fra videregående opplæring. Resterende hadde et annet opptaksgrunnlag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at elever med studieforberedende fra videregående opplæring ikke er ivarettatt av et gratisprinsipp i høyere yrkesfaglig utdanning, kun i høyere utdanning. Tvert imot er det mer utbredt med skolepengebetaling på fagskoleutdanninger med opptak på bakgrunn av generell studiekompetanse enn på fagskoleutdanninger der opptakskravet er fag- og svennebrev.

Disse medlemmer viser til at det som del av arbeidet med meldingen har vært en utredning av å innføre et gratisprinsipp for høyere yrkesfaglig utdanning sett opp mot finansieringen av fagskolene. Disse medlemmer mener det vil være unødvendig bruk av ressurser å gjenta dette et år etter.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at gratisprinsippet i høgare utdanning står sterkt i Norge. Som Nasjonalt Fagskoleråd peiker på i sitt høyringsinnspel, blei det i 2023 betalt inn 43 mill. kroner som skulepengar ved dei offentlege og fylkeskommunale fagskulane. Stavanger Aftenblad har mellom anna skrive om korleis studieavgifta ved Fagskolen i Rogaland på enkelte utdanningar har sjudobla seg, i en artikkel frå 3. februar 2025. Som student Håkon Øgreid seier til Aftenbladet, er ikkje dette motiverande for folk til å ta denne type utdanningar, særleg når det er mindre kostbart å velja ei universitetsutdanning. Statsråden har i svar på skriftleg spørsmål, jf. Dokument nr. 15:1013 (2024–2025), peika på at det er eit fylkeskommunalt ansvar om dei vil krevja skulepengar, og at dette kan opna for at fleire studentar kan bli tatt opp til utdanninga.

Desse medlemmene anerkjenner dei økonomiske systema som statsråden viser til i sitt svar, men vil peike på den urettmessige forskjellsbehandlinga mellom fagskulestudentar og andre studentar på dette området. For å dekkja kompetansebehovet som ein samla komité peikte på i behandlinga av Utsynsmeldinga, jf. Meld. St. 14 (2022–2023) og Innst. 472 S (2022–2023), må det også frå statleg hald vera ein vilje til å sikre ein meir føreseieleg kvar dag for fagskulestudentar gjennom å innføra eit gratisprinsipp også for denne studentgruppa.

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen øke grensen for hva studenter kan tjene ved siden av studiet, uten at de trekkes av stipendet sitt.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen i samarbeid med fagskolesektoren vurdere behovet for ansvarsdeling og/eller standardisering av fagskoleutdanninger, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen bidra til innføringen av European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS) for høyere yrkesfaglig utdanning uten at det fører til en uønsket akademisering.

Forslag fra Høyre og Venstre:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen sørge for økt kapasitet for saksbehandling av søknader om akkreditering av fagskoler med formål om at saksbehandlingstiden reduseres betraktelig.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen sørge for at Lånekassen reduserer sitt rentenivå.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen om å koble høyere yrkesfaglig utdanning til European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS) med en egnet innramming som ivaretar arbeidsdelingen i utdanningssystemet og forpliktelsene i Bologna-samarbeidet.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 7

Stortinget ber regjeringa koma tilbake til Stortinget med eit forslag til lønnsstøtteordning for etter- og vidareutdanning for dei yrka og utdanningane der behovet er størst, i samband med forslag til statsbudsjett for 2026.

5. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding I, IV og V fremmes av en samlet komité.

Komiteens tilråding II fremmes av medlemmene i komiteen fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre.

Komiteens tilråding III fremmes av medlemmene i komiteen fra Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget innen utgangen av stortingssesjonen 2025–2026 med forslag til benevnelser for fullført og bestått fagskoleutdanning på nivå NKR 6 og 7 som er i tråd med benevnelserne i de andre europeiske landene Norge samarbeider mest med.

II

Stortinget ber regjeringen i samarbeid med fagskolesektoren vurdere om fagskolene skal få ansvaret for realkompetansevurdering, hvordan det kan standardiseres samt hvilke budsjettmessige konsekvenser det vil få, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

III

Stortinget ber regjeringen sørge for at høyere yrkesfaglig utdanning i Norge kobles til ECTS i løpet av stortingssesjonen 2025–2026. Utredningen som er igangsatt knyttet til tiltakspunkt 25 i Meld. St. 11 (2024–2025) må utrede og bidra med forslag til hvordan en ECTS-tilkobling best kan etableres og implementeres.

IV

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en oversikt over fagskolenes totale finansiering, og en plan for hvordan forutsigbar finansiering kan sikres.

V

Stortinget ber regjeringen gjennomgå finansieringen av fagskolestudier og vurdere det opp mot gratisprinsippet i norsk utdanningssystem, og fremme en sak for Stortinget innen utgangen av 2026.

VI

Meld. St. 11 (2024–2025) – Fagfolk for en ny tid – med høyere yrkesfaglig utdanning – vedlegges protokollen.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 6. mai 2025

Hege Bae Nyholt

leder

Kari-Anne Jønnes

ordfører

